

Årsberetning 2022

DET
UAFHÆNGIGE
TILSYN MED BEVISMIDLER

Bevismiddeltilsynets opgave er at føre tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser.

Indhold

- 05 **Forord**
- 07 **Om Bevismiddeltilsynet**
- 11 **Tematisk tilsyn**
- 17 **Orienteringssager**
- 20 **Opbygningen af Bevismiddeltilsynet**
- 24 **Politiklagerådet**
- 29 **Ekstern ekspertbistand**
- 31 **Konferencer og netværk**
- 34 **Temadag om tekniske beviser**

Forord

Forord

Det Uafhængige Tilsyn med Bevismidler (Bevismiddeltilsynet) blev etableret pr. 1. januar 2022.

Vi afgiver med denne årsberetning vores første årsberetning, hvor vi giver et indblik i både baggrunden for etableringen af Bevismiddeltilsynet og måden, vi har grebet den nye opgave an på.

Det været et spændende og lærerigt første år, hvor vi blandt andet har haft fokus på den nærmere afgrænsning af vores opgave, rekruttering, netværksopbygning, indsamling af viden og meget mere.

Vi har blandt andet holdt en temadag om tekniske beviser med deltagelse af udenlandske forskere. Derudover har vi besøgt andre tilsynsmyndigheder for blandt andet at blive inspireret af, hvordan de udfører deres kontrol og tilsynsopgaver.

Tilliden til politiet og anklagemyndigheden er en hjørnesten i et retssamfund. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget om Bevismiddeltilsynet, at Bevismiddeltilsynets tilsynsopgave skal bidrage til opretholdelsen af denne tillid. Om formålet med etableringen fremgår blandt andet også:

”Tilsynet vil konkret skulle påse, at politiet og anklagemyndigheden – inden for de enkelte typer af tekniske beviser – har etableret og efterlever relevante procedurer

og retningslinjer med henblik på at sikre integriteten af tekniske beviser, at de tekniske erklæringer og eventuelle supplerende politirapporter afspejler de forbehold og usikkerheder, der generelt måtte knytte sig til de pågældende beviser, og at oplysningerne herom i relevant omfang indgår og fremlægges i straffesagen. Tilsynet vil således have til formål at sikre, at beviserne – set i lyset af de særlige retssikkerhedsmæssige krav, der stilles i straffesager – behandles korrekt.”

Som led i opbygningen af Bevismiddeltilsynet er vi påbegyndt rekrutteringen af et tværfagligt hold med metodiske, juridiske og tekniske kompetencer, der er fælles om grundlæggende værdier som blandt andet grundighed og professionalisme.

Bevismiddeltilsynets hovedopgave er som et uafhængigt tilsyn at påse politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser igennem hele straffesagskæden. For at skabe værdi er det vigtigt, at vi supplerer de eksisterende tilsyn og kontroller i politiet og anklagemyndigheden. Det gør vi blandt andet ved at bringe tilsynets tværfaglighed i spil og ved at holde fokus på de tekniske bevisers kvalitet og integritet.

Bevismiddeltilsynet er i december 2022 påbegyndt et tematisk tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af DNA-beviset. DNA-beviset er udvalgt på

baggrund af en samlet skønsmæssig vurdering i forhold til både væsentlighed og risiko forbundet med politiets og anklagemyndighedens behandling af DNA-beviset. Omdrejningspunktet i det tematiske tilsyn er, i hvilken grad politiets og anklagemyndighedens behandling sikrer DNA-bevisets kvalitet og integritet, samt hvorvidt der kan være områder, hvor myndighederne eventuelt kan justere deres praksis for at øge bevisets integritet og kvalitet.

Læs mere om vores opgaver, organisation og etablering samt det tematiske tilsyn med DNA-beviset her i årsberetningen.

God læselyst.

Charlotte Storgaard

Charlotte Storgaard
direktør

Mohammad Ahsan

Mohammad Ahsan
rådsformand

Om Bevismiddeltilsynet

Om Bevismiddeltilsynet

Den 1. januar 2022 blev Bevismiddeltilsynet etableret. Baggrunden for etableringen af det nye tilsyn er et ønske om at styrke rammerne for og tilliden til politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser.

Behovet for at sikre et uafhængigt tilsyn med kvaliteten og integriteten af de tekniske beviser, som politiet og anklagemyndigheden anvender i straffesager, blev blandt andet aktualiseret af den såkaldte teledata-sag fra 2019 og en konkret straffesag i efteråret 2019, hvor DNA-beviset fik en særlig betydning.

Formålet med etableringen af Bevismiddeltilsynet er at sikre et mere tværgående tilsyn med både politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske bevismidler. Bevismiddeltilsynet er i sit tilsynsarbejde derfor særligt optaget af at styrke tilliden til, at politiet og anklagemyndigheden i deres behandling af tekniske beviser sikrer bevisernes integritet og kvalitet igennem hele straffesagskæden. Bevismiddeltilsynet skal bidrage med uvildige øjne på myndighedernes håndtering af tekniske beviser og understøtter, at mulige fejl i behandlingen håndteres åbent, grundigt og ordentligt.

Bevismiddeltilsynets kompetence

Bevismiddeltilsynet fører tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser med fokus på behandlingens betydning for bevisernes kvalitet og integritet. Legaliteten (lovligheden) af beviserne er ikke omfattet af vores tilsyn.

”

Hovedformålet med etableringen af tilsynet er at sikre, at der ved behandlingen af de pågældende beviser altid er fuldt fokus på, at disse potentielt ville skulle indgå i en konkret straffesag, og at de usikkerheder, der konkret eller generelt måtte knytte sig til beviserne, fremlægges gennem hele straffesagskæden i relevant omfang.

Fra lovforslag nr. 222 2020/2021 om bl.a. nyt uafhængigt tilsyn med bevismidler

Bevismiddeltilsynets kompetence omfatter hele straffesagskæden og gælder således fra tidspunktet, hvor materiale, spor, data eller lignende oplysninger (f.eks. teleoplysninger,

Ny adresse

Bevismiddeltilsynet er sammen med Politiklagemyndigheden pr. 8. februar 2023 flyttet i nye lokaler. Bevismiddeltilsynets nye adresse er: Frederiks Plads 42, 8. og 9. sal, 8000 Aarhus C

fingeraftryk, DNA-materiale eller våbenspor) indsamles og bearbejdes, til de præsenteres som tekniske beviser under en straffesag.

Vores tilsyn retter sig mod politiet og anklagemyndigheden som myndigheder og mod behandlingen af tekniske beviser på myndighedsniveau. Vi fører dermed ikke tilsyn med enkeltpersoner eller enkeltsager inden for myndighederne. Vi fører tilsyn med politi og anklagemyndighed både centralt og decentralt, men ikke med PET, Politiklagemyndigheden og eksterne aktører.

Bevismiddeltilsynets opgave

Bevismiddeltilsynets opgave er at føre tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser.

Bevismiddeltilsynet fører to former for tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser. Den første er tematiske tilsyn med behandlingen af udvalgte tekniske beviser, som f.eks. fingeraftryk, DNA og teleoplysninger. Disse tilsyn sker på Bevismiddeltilsynets initiativ efter konkret udvælgelse. Du kan læse mere i artiklen ”Tematisk tilsyn”.

For det andet fører vi tilsyn med politiets og anklagemyndighedens afdækning og opfølgning på konstaterede eller mulige fejl ved behandling af tekniske beviser, såfremt der er tale om fejl af generel eller systematisk karakter og af retssikkerhedsmæssig betydning (de såkaldte orienteringssager). Du kan læse mere i artiklen ”Orienteringssager”.

Bevismiddeltilsynets rammer

Bevismiddeltilsynet er uafhængigt af politiet og anklagemyndigheden. Bevismiddeltilsynet er i administrativ henseende placeret under Justitsministeriet, som er den øverste ansvarlige for bevillinger og andre økonomiske forhold,

DNA-sagen

I efteråret 2019 blev der i en konkret sag konstateret et DNA-profilsammenfald, som førte til, at en person blev sigtet. Da der efterfølgende blev udført en supplerende analyse baseret på en nyere metode, viste denne, at mistanken var ubegrundet. Politikredsen opgav herefter påtale i sagen. Sagen resulterede blandt andet i, at Rigspolitiet efter drøftelse med Rigsadvokaten udstedte nye retningslinjer for opgradering af DNA-profiler, der er typebestemt efter den tidligere anvendte metode.

Den konkrete sag illustrerede de bevismæssige udfordringer, der kan være forbundet med den teknologiske udvikling og udviklingen af nye metoder.

Teledatasagen

I foråret 2019 konstaterede Rigspolitiet en systemfejl i det it-program, som politiet anvender til at konvertere såkaldte rådata fra teleselskaberne i forbindelse med indhentning af teleoplysninger i straffesager. Rækker af rådata var forsvundet, ligesom data i nogle tilfælde var blevet ændret.

Sagen satte grundlæggende spørgsmål til kvaliteten af de teledata, som politiet og anklagemyndigheden anvender i straffesager.

Ved teledata forstås oplysninger om, hvem der ringer til hvem, hvornår, ved brug af hvilken mobilnet mv. Disse oplysninger lagres ved teleselskaberne og kan rekvireres af politiet efter retskendelse, hvis politiet skulle få brug for teledata i en efterforskning.

Tekniske beviser

Et teknisk bevis skal forstås bredt og omfatter oplysninger, spor og materiale, der har været undergivet en teknisk undersøgelse eller behandling, som kan påvirke bevisets integritet, og der således ikke kan indgå i en straffesag i sin umiddelbare form. Det betyder, at spor, materiale og oplysninger ikke i sig selv er tekniske beviser, men bliver tekniske, når de har været teknisk undersøgt eller behandlet.

Undersøgelsen eller behandlingen skal forstås bredt. Det er ikke afgørende for afgrænsningen, om der anvendes en bestemt form for behandling, herunder om beviset behandles i et it-system eller ej.

Oplysninger, spor og materiale skal være indsamlet som led i politiets efterforskningsarbejde med henblik på at kunne indgå som bevis i en straffesag.

Tekniske beviser dækker eksempelvis over kriminaltekniske beviser, foto- og videorelaterede beviser, færdsel- og trafikdata, økonomiske beviser, telekommunikation, digital forensics mv.

personale og IT, men vores endelige vurderinger, henstillinger og anbefalinger kan ikke ændres af Justitsministeriet eller nogen anden administrativ myndighed.

Det er ikke muligt at pålægge, at Bevismiddeltilsynets tilsyn – udover hvad der er fastsat i lovgivningen – skal foregå på en bestemt måde, ligesom det heller ikke er muligt at bede om, at et igangværende tilsyn stoppes eller lignende.

Bevismiddeltilsynet og Politiklagemyndigheden har samme overordnede ledelse. Det betyder, at Politiklagerrådet har det overordnede ansvar for vores virksomhed, mens den daglige ledelse varetages af direktøren og sekretariatschefen i Bevismiddeltilsynet. Du kan læse mere i artiklen ”Politiklagerrådet”.

Bevismiddeltilsynet har en bred tværfaglig sammensætning af medarbejdere med juridisk, analytisk/metodisk, teknisk og administrativ baggrund. Herudover inddrager vi løbende ekstern ekspertbistand for at oparbejde den fornødne ekspertise med det store antal, forskelligartede tekniske beviser, vi fører tilsyn med. Du kan læse mere i artiklen ”Ekstern ekspertbistand”.

Du kan læse mere om Bevismiddeltilsynet i lovforslaget (L222) fremsat af justitsministeren den 28. april 2021.

Tematisk tilsyn

Et tematisk tilsyn med DNA-beviset

Bevismiddeltilsynet har den 15. december 2022 påbegyndt et tematisk tilsyn med politiets og anklagemyndighedens behandling af DNA-beviset. Beslutningen om at undersøge DNA-beviset beror på en samlet skønsmæssig vurdering af risikoen og væsentligheden ved politiets og anklagemyndighedens behandling af DNA-beviset i straffesager.

DNA-beviset i straffesager

DNA-beviset er udtryk for en kompleks matematisk sandsynlighedsberegning. Det er Bevismiddeltilsynets vurdering, at det derfor er centralt, at politiet og anklagemyndigheden i tilstrækkelig grad beskriver de usikkerheder og forbehold, der er forbundet med anvendelsen af DNA-beviset i straffesager, og at myndighederne fremlægger disse åbent

og i relevant omfang igennem hele straffesagskæden. Samtidigt knytter der sig en række kendte risikofaktorer til anvendelsen af DNA-beviset.

Det er Bevismiddeltilsynets vurdering, at potentielle risikofaktorer ved politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske beviser kan være af høj væsentlighed for borgerens retssikkerhed. Vurderingen bygger på, at DNA-beviset indgår i bevisvurderingen med betydelig vægt, samt at DNA-beviset blandt andet anvendes i straffesager, der medfører fængselsstraf og således kan have indgribende betydning for den tiltalte.

Bevismiddeltilsynet vil derfor føre tilsyn med, hvordan politiet og anklagemyndigheden i deres behandling af DNA-beviset

arbejder på at imødegå risikofaktorerne, samt hvordan myndighederne beskriver usikkerheder og forbehold.

Hvordan arbejder vi med tilsynet af DNA-beviset?

Bevismiddeltilsynet indleder det tematiske tilsyn af DNA-beviset med en foranalyse. Formålet med foranalysen er at målrette tilsynet mod de potentielle risikofaktorer og usikkerheder, der forventes at have størst betydning for DNA-bevisets integritet og kvalitet igennem hele straffesagskæden.

I foranalysen indsamler Bevismiddeltilsynet viden fra en række myndigheder og øvrige aktører, herunder politiet, anklagemyndigheden, forsvarsadvokater og domstole samt eksperter, specialister

mv. Med afsæt i denne viden udarbejder Bevismiddeltilsynet den endelige problemformulering og afgrænsning af det tematiske tilsyn samt et tilsynsdesign, der beskriver den konkrete tilrettelæggelse af tilsynet.

Bevismiddeltilsynet forventer at kunne afslutte det tematiske tilsyn med DNA inden udgangen af 2023.

På de følgende sider beskriver vi mere overordnet indholdet og tilgangen i et tematisk tilsyn.

Indholdet i et tematisk tilsyn

Bevismiddeltilsynet har til opgave på eget initiativ at gennemføre tematiske tilsyn af udvalgte bevistyper.

Omdrejningspunktet i et tematisk tilsyn er politiets og anklagemyndighedens behandling af det udvalgte tekniske bevismiddel. Bevismiddeltilsynet fører tilsyn med, i hvilken grad politiets og anklagemyndighedens behandling af bevismidlet sikrer dets kvalitet og integritet, samt hvorvidt der kan være områder, hvor myndighederne med fordel kan justere deres praksis for at øge bevisets integritet og kvalitet.

Fokus i et tematisk tilsyn ligger på hele straffesagskæden; dvs. fra tidspunktet, hvor materiale, spor eller oplysninger indsamles og bearbejdes, til de eventuelt præsenteres som tekniske beviser under en straffesag. Bevismiddeltilsynet fører således tilsyn med alle faser af forløbet.

Mere konkret påser Bevismiddeltilsynet i et tematisk tilsyn, at politiet og anklagemyndigheden i forbindelse med behandlingen af tekniske bevismidler:

- har udarbejdet tilstrækkelige og relevante procedurer og retningslinjer,
- efterlever disse procedurer og retningslinjer,
- beskriver forbehold og usikkerheder, der konkret knytter sig til karakteren af det anvendte bevismiddel, tilstrækkelig og fyldestgørende, og
- sikrer, at oplysningerne om usikkerheder og forbehold fremgår af straffesagerne, og at disse fremlægges åbent under straffesagens behandling ved domstolene.

Et tematisk tilsyn afsluttes med en samlet rapport, der både indeholder Bevismiddeltilsynets vurdering af politiets og anklagemyndighedens nuværende praksis samt eventuelle anbefalinger til den fremadrettede praksis. Bevismiddeltilsynet forelægger rapporten for politi og anklagemyndighed til en eventuel udtalelse, inden vi afgiver den endelige rapport. Derudover vil Bevismiddeltilsynet i sin årsberetning beskrive de tematiske tilsyn, som har været gennemført det forgangne år.

”

Tilsynet sker efter tematisk udvælgelse, så tilsynet får lejlighed til at arbejde sig i dybden med det konkret udvalgte tema, f.eks. DNA, ballistik eller hastighedsmålinger. Det vil således være afgørende for at opnå en faglig høj kvalitet i tilsynets arbejde, at myndigheden får et indgående kendskab til den relevante bevistype.

Fra lovforslag nr. 22 2020/2021 om bl.a. et uafhængigt tilsyn med bevismidler

Om Accentures review af risikoen for teknisk forvanskning af udvalgte bevismidler

I kølvandet på teledata-sagen igangsatte justitsministeren et eksternt review om politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske bevismidler. Formålet med reviewet var at afdække risikoen for teknisk forvanskning og vurdere tilstrækkeligheden af allerede etablerede kontrolforanstaltninger samt pege på eventuelle kvalitetsforbedrende tiltag.

Kort fortalt kortlægger og vurderer reviewet risikoen for teknisk forvanskning ved politiets registrering, behandling/analyse og overlevering af 24 udvalgte tekniske bevismidler. Reviewet er gennemført af konsulenthuset Accenture i perioden januar 2020 til marts 2021. Teknisk forvanskning betyder i den forbindelse ”utilsigtet registrering og/eller forandring af digitale data om bevismidlet, således at disse data ikke længere fuldt repræsenterer bevismidlets oprindelige tilstand, og som betyder, at der i yderste konsekvens kan opstå usikkerhed ift. anvendelsen af bevismidlet i en straffesag” (Accenture 2021).

Tilgangen i et tematisk tilsyn

Bevismiddeltilsynets tilgang i et tematisk tilsyn er bygget op omkring tre faser.

- 1 Udvælgelse**
Tematisk udvælgelse, der beror på en skønsmæssig vurdering af risiko og væsentlighed.
- 2 Undersøgelse**
Undersøgelsen indledes med en foranalyse, der afgrænser problemformuleringen og designer tilsynet. Valg af metoder afhænger af problemformuleringen i det konkrete tilsyn.
- 3 Afslutning**
Tilsynet afsluttes med en samlet rapport med vurderinger af den nuværende praksis og giver eventuelle anbefalinger til den fremadrettede praksis.

1. Udvælgelse

Beslutningen om at undersøge en bestemt bevistype beror på Bevismiddeltilsynets skønsmæssige vurdering af både væsentlighed og risiko. Ved risiko forstår vi sandsynligheden

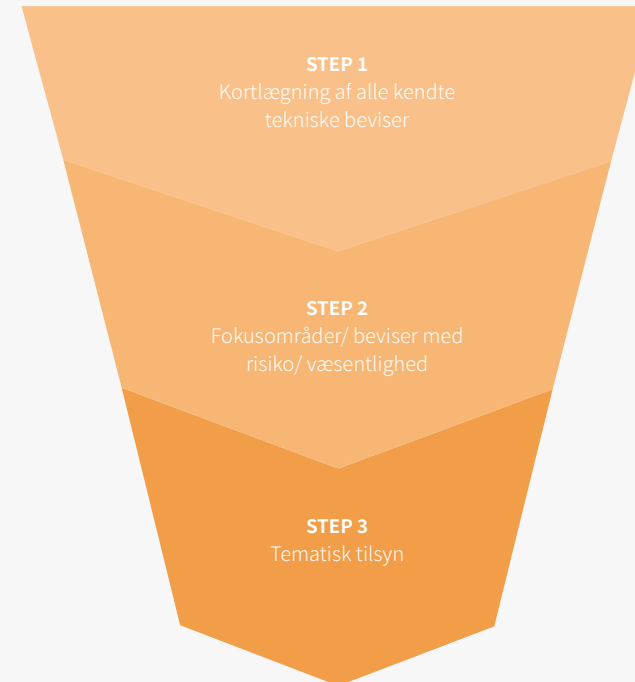
for, at der i politiets og anklagemyndighedens behandling af tekniske bevismidler kan opstå fejl eller uhensigtsmæssigheder mv., som kan have en negativ indvirkning på retssikkerheden. Væsentlighed dækker over, hvor store konsekvenser det vil have for retssikkerheden, hvis risikoen bliver en realitet.

Bevismiddeltilsynets risikovurdering af de tekniske beviser bygger videre på Accentures risikovurdering for teknisk forvanskning (se faktaboks). Vi inddrager derudover andre vigtige risikofaktorer i vores samlede vurdering og lægger således blandt andet vægt på anklagemyndighedens behandling og fremlæggelse af bevismidlet i retten, tidligere identificerede eller formodede fejl eller uhensigtsmæssigheder i medier, forskning, interne tilsyn og lignende. I væsentlighedsvurderingen lægger vi blandt andet vægt på, om en eventuel fejl vil påvirke et stort antal personer, eller om en enkeltstående fejl i sig selv vil have meget alvorlige konsekvenser.

Tre niveauer: Hvordan arbejder vi med tekniske beviser?

Bevismiddeltilsynet har en bred kompetence med hensyn til typen af tekniske beviser, der efter deres karakter er meget forskelligartede. Vi arbejder derfor med en model (se illustration), som består af tre steps i udvælgelsen af tekniske bevismidler til tematisk tilsyn. Modellen er dynamisk, og tekniske bevismidler kan således skifte placering i modellen i takt med, at vi får nye oplysninger om behandlingen af bevismidlet.

Bevismiddeltilsynets model for udvælgelse af bevismidler til tematisk tilsyn

Det første skridt i udvælgelsen er en kortlægning af alle kendte tekniske beviser, som politiet og anklagemyndigheden behandler. Bevismiddeltilsynet foretager en indledende vurdering af bevismidlerne ud fra risiko- og væsentlighedsvurderingsmodellen med udgangspunkt i tilgængelige data.

I andet skridt ser Bevismiddeltilsynet nærmere på fokusområder, som er de beviser, der i den indledende kortlægningsfase er blevet identificeret med risiko og væsentlighed.

Bevismiddeltilsynet udvælger med udgangspunkt i risiko- og væsentlighedsvurderingen et af de tekniske beviser blandt fokusområderne til tematisk tilsyn.

2. Undersøgelse

Den konkrete tilrettelæggelse af et tematisk tilsyn vil afhænge af det udvalgte tekniske bevismiddel og de risikofaktorer og usikkerheder, der måtte knytte sig til det. Bevismiddeltilsynet indleder derfor tematiske tilsyn med en såkaldt foranalyse. Formålet med foranalysen er at tilvejebringe den nødvendige viden til at kunne målrette tilsynet mod de potentielle risikofaktorer og usikkerheder, der kan forventes at have størst betydning for det konkrete bevismiddels integritet og kvalitet igennem hele straffesagskæden. Produktet af foranalysen er en tydelig problemformulering og afgræsning af det tematiske tilsyn samt et gennemarbejdet design for tilsynet, et såkaldt tilsynsdesign.

I foranalysen indsamler Bevismiddeltilsynet viden bredt for at sikre relevante oplysninger til at kunne målrette og tilrettelægge tilsynet. Bevismiddeltilsynet indsamler derfor viden fra både politiet, anklagemyndigheden, forsvarsadvokater og domstole. Derudover indhenter Bevismiddeltilsynet oplysninger fra eksperter, forskning, best practice i andre lande og lignende for at kunne vurdere tilstrækkeligheden af den nuværende praksis og kunne komme med eventuelle anbefalinger.

Dernæst gennemfører Bevismiddeltilsynet selve tilsynet. Valg af tilsynsmetoder vil afhænge af problemformuleringen i det konkrete tilsyn. Det kan blandt andet indeholde gennemgang af afsluttede straffesager, tilsynsbesøg, interviews, overværelse af retsmøder mv.

3. Afslutning

Et tematisk tilsyn afsluttes med en samlet rapport. Rapporten indeholder Bevismiddeltilsynets vurdering af de problemstillinger, der er omfattet af det gennemførte tilsyn, samt eventuelle anbefalinger. Politiet og anklagemyndigheden modtager rapporten til en eventuel udtalelse inden offentliggørelse. Bevismiddeltilsynet afgiver den endelige tilsynsrapport direkte til Rigspolitiet og Rigsadvokaten, der har ansvaret for den videre proces, herunder at foretage en vurdering af anbefalingernes udmøntning. Anbefalingerne vil ikke have karakter af pålæg. Det forudsættes i lovbestemmelserne, at der er en konstruktiv dialog mellem myndighederne og Bevismiddeltilsynet om anbefalingerne.

Orienteringssager

Orienteringssager

Bevismiddeltilsynet behandler sager, som politiet og/eller anklagemyndigheden har orienteret os om; de såkaldte orienteringssager.

Bevismiddeltilsynets kompetence

I orienteringssager fører Bevismiddeltilsynet tilsyn med politiets og anklagemyndighedens afdækning og opfølgning på konstaterede eller mulige fejl ved behandlingen af tekniske bevismidler.

En (mulig) fejl er inden for Bevismiddeltilsynets kompetenceområde såfremt den:

1. er af generel eller systematisk karakter og
2. har retssikkerhedsmæssig betydning.

Det er Bevismiddeltilsynet, der vurderer, om en konstateret eller mulig fejl er af en sådan karakter. Politiets og anklagemyndighedens orientering af Bevismiddeltilsynet skal foretages ud fra et forsigtighedsprincip; dvs. at myndighederne skal orientere Bevismiddeltilsynet, hvis myndighederne ikke kan udelukke, at en (mulig) fejl er af generel eller systematisk karakter og har retssikkerhedsmæssig betydning.

Det er som hidtil politiet og anklagemyndigheden, der afdækker og adresserer konstaterede og mulige fejl. Bevismiddeltilsynet overtager således ikke afdækningen af og opfølgningen på den konstaterede eller mulige fejl og har ikke i øvrigt instruktionsbeføjelser over for myndighederne.

Indholdet i orienteringssager

Bevismiddeltilsynets opgave er at foretage en grundig og uvildig samlet vurdering af, om myndighedernes afdækning og tiltag er tilstrækkelige til at imødegå fejlen og dens retssikkerhedsmæssige konsekvenser.

Ved vurderingen af, om myndighedernes afdækning af en fejl eller mulig fejl og dens retssikkerhedsmæssige konsekvenser er tilstrækkelig, vil Bevismiddeltilsynet eksempelvis fokusere på, om myndighederne har gennemgået et tilstrækkeligt antal straffesager, om myndighedernes skøn over omfanget er retvisende, og/eller om den tekniske afdækning heraf er tilstrækkelig.

Ved vurderingen af, om myndighedernes tiltag er tilstrækkelige til at adressere en fejl eller mulig fejl og dens rets-

”

Formålet er at sikre, at der gennemføres en grundig og uvildig vurdering af myndighedernes håndtering af sager, hvor myndighederne konstaterer, at der er eller kan være begået en fejl af generel eller systematisk karakter vedrørende behandlingen af tekniske bevismidler, som har eller potentielt kan have haft retssikkerhedsmæssig betydning.

fra lovforslag nr. 222 2020/2021 om bl.a. et uafhængigt tilsyn med bevismidler.

sikkerhedsmæssige konsekvenser, vil Bevismiddeltilsynet eksempelvis forholde sig til, om myndighedernes kortsigtede og umiddelbare tiltag (som f.eks. at stille verserende straffesager i bero) i tilstrækkelig grad minimerede de umiddelbare retssikkerhedsmæssige konsekvenser af den konstaterede eller mulige fejl. Bevismiddeltilsynet vil endvidere efterprøve, om den samlede håndtering af en konstateret eller mulig fejl i tilstrækkelig grad har adresseret de retssikkerhedsmæssige konsekvenser, samt om mere generelle tiltag er tilstrækkelige til at forhindre og forebygge en lignende situation. Vurderingen vil i denne forbindelse også kunne omfatte tiltag, der ikke er fuldt implementeret.

Som led i behandlingen af orienteringssager kan Bevismiddeltilsynet afholde møder med relevante myndigheder, stille skriftlige spørgsmål, anmode om at få udleveret relevante oplysninger, herunder indhente et større antal afsluttede straffesager af relevans for den konstaterede eller mulige fejl, samt tage på tilsynsbesøg hos myndighederne mv.

Bevismiddeltilsynet kan afslutte orienteringssagen med en rapport. Rapporten vil indeholde Bevismiddeltilsynets vurdering af, om myndighedernes afdækning og opfølgning af den (mulige) fejl og dennes konsekvenser har været tilstrækkelig. Vurderer Bevismiddeltilsynet, at myndighederne ikke skal foretage sig yderligere, kan Bevismiddeltilsynet undlade at udarbejde en rapport og i stedet vælge skriftligt at orientere relevante parter om, at Bevismiddeltilsynet ikke foretager sig yderligere i anledning af orienteringen.

Konkrete orienteringssager

Rigspolitiet orienterede i juni 2022 Bevismiddeltilsynet om, at Midt- og Vestjyllands Politi utilsigtet havde slettet data. Efter en uddybende redegørelse fra Rigspolitiet om hændelsesforløbet vurderede Bevismiddeltilsynet, at der ikke var grundlag for at gå ind i sagen.

Bevismiddeltilsynet orienterede således i august 2022 Rigspolitiet og Rigsadvokaten om, at der efter tilsynets vurdering ikke var tale om en fejl, der både var af generel eller systematisk karakter og af retssikkerhedsmæssig betydning for straffesagsbehandlingen.

Tilsynet lagde i den forbindelse vægt på Rigspolitiets oplysninger om, at der var tale om en enkeltstående hændelse, som var opstået på baggrund af en menneskelig fejl samt oplysningerne om, at relevante data forud for den utilsigtede sletning allerede var blevet overført til de konkrete sager.

Bevismiddeltilsynet har modtaget en yderligere orienteringssag fra Rigspolitiet den 25. november 2022, som fortsat er verserende.

Opbygningen af Bevismiddeltilsynet

Opbygningen af Bevismiddeltilsynet

Bevismiddeltilsynets tilsynsopgave er en ny myndighedsopgave i Danmark. Der er ikke sammenlignelige tilsynsmyndigheder i Norden eller Europa i øvrigt. Kendetegnet for opstarten af Bevismiddeltilsynet har derfor også været, at Bevismiddeltilsynet ikke har overtaget sagsområder, sager eller lignende fra eksisterende myndigheder.

I etableringsfasen har vi blandt andet haft fokus på definition af vores opgave og indsamling af viden. Vi definerer vores opgave og sætter rammerne for opgaven med udgangspunkt i lovbemærkningerne til lovforslaget om Bevismiddeltilsynet. Derudover henter vi blandt andet inspiration fra andre myndigheder, der har erfaring med at føre tilsyn på andre myndighedsområder. I efteråret 2021 besøgte Bevismiddeltilsynets sekretariatschef og direktør således Rigsrevisionen, Folketingets Ombudsmand og Tilsynet med Efterretningstjenesterne for at søge viden og inspiration om tilgangen til udvælgelse og tilrettelæggelse af tilsyn mv. I samme periode holdt vi ligeledes et indledende

møde med Rigspolitiet og Rigsadvokaten, der blev fuldt op af opstarts- og orienteringsmøder i foråret 2022 med Rigspolitiet og Anklagemyndigheden.

Derudover er en væsentlig og vigtig opgave i opbygningen af Bevismiddeltilsynet den interne kapacitetsopbygning i form af rekruttering af medarbejdere herunder at sætte rammen for et godt og stærkt samarbejde blandt tilsynets medarbejdere. Bevismiddeltilsynet har en bred tværfaglig sammensætning, da tilsynsopgaven forudsætter et solidt metodisk, juridisk og teknisk fundament. Kendetegnet for Bevismiddeltilsynets medarbejdere er en udpræget samarbejdsånd, hvor man møder hinandens uenigheder og forskellige syn med åbenhed og interesse.

Læs nedenfor et interview med en af de medarbejdere, der har været med i opbygningsfasen af Bevismiddeltilsynet.

Lene Wacher Lentz:

”I Danmark er vi pionerer”

Lene Wacher Lentz er lektor ved Juridisk Institut på Aalborg Universitet. Hun har været med til at etablere Bevismiddeltilsynet, som hun ser som en vigtig fremtidssikring af vores retssystem.

I Danmark har vi oplevet teledata-sagen, hvor kvaliteten i behandlingen af data fra mobilmaster viste sig at være helt central. Vi har også oplevet en ny udvikling i metoden for DNA-beviset, som medførte, at politi og anklagemyndighed måtte gennemgå et større antal sager for at sikre, at DNA-beviset var retvisende. Det gav et øget fokus på, at der kan ske meget med tekniske beviser i processen fra indsamling, behandling og fremlæggelse i retten. Derfor blev Bevismiddeltilsynet etableret den 1. januar 2022.

”I Danmark er vi pionerer ved at skabe et tilsyn som Bevismiddeltilsynet, der i sin rene form handler om at sikre kvalitet af

beviser. Det er en nyskabelse, når man ser isoleret på tilsyn indenfor politi og anklagemyndighed,” siger Lene Wacher Lentz.

Hendes primære opgave i etableringen af Bevismiddeltilsynet har været det lovforberedende arbejde, så lovgivningen kunne gøres operativ i det nyetablerede tilsyns arbejde.

Kvalitetssikring af tekniske beviser

For at udvælge et teknisk bevis til tematisk tilsyn vurderer man blandt andet, om der har været risiko for forvanskning. Tilsynet kigger for eksempel på, om et bevis kan være blevet påvirket undervejs i processen fra indsamling til fremlæggelse i retten.

Om Lene Wacher Lentz

- Lektor ved Juridisk Institut på Aalborg Universitet
- Ph.d. i strafferet og straffeproses
- Har været ansat i Anklagemyndigheden fra 2006-2019
- Forsker blandt andet i cybercrime, dansk stofferetspleje, forvaltningsret, international ret og menneskerettigheder
- Har været med til at etablere Bevismiddeltilsynet, som hun fremadrettet skal være ekstern ekspert for i forbindelse med udvalgte opgaver

”Hvis bevismidler ikke bliver behandlet korrekt, belaster det vores retssystem, da man kan risikere store sagsgennemgange, når tidligere straffesager vil skulle gennemgås igen og eventuelt genoptages. Skulle det blive nødvendigt, rækker det ved tilliden til politi, anklagemyndighed og domstole. Derfor er Bevismiddeltilsynet en vigtig brik i styrkelsen af tilliden til vores straffesystem,” siger Lene Wacher Lentz.

Udvælgelsen af et teknisk bevis til tematisk tilsyn er altid en samlet vurdering, og Bevismiddeltilsynet har udviklet konkrete metoder til udvælgelsen, så det er muligt at redegøre for, hvad der har spillet ind i udvælgelsen.

Øget bevidsthed om tekniske beviser

Bevismiddeltilsynet har i løbet af det første år haft udveksling af viden med forskellige instanser og eksperter. Ifølge Lene Wacher Lentz handler det i høj grad om at involvere de rette fagpersoner, fordi det kan være meget specifikt, hvilke fagkompetencer Bevismiddeltilsynet har brug for at trække på. Derfor kommer Bevismiddeltilsynet til at inddrage eksperter på særlige områder, det kan være både fra ind- og udland.

”Bevismiddeltilsynets eksistens gør, at der helt generelt er kommet mere fokus på kvaliteten af tekniske beviser. Det gør en forskel, fordi både politi og anklagemyndighed har fået en større bevidsthed om, at man skal gå kritisk til værks i behandlingen af tekniske beviser,” afslutter Lene Wacher Lentz.

Politiklagerådet

Politiklagerådets medlemmer

Mohammad Ahsan
Rådsformand og landsdommer

Birgit Feldtmann
Professor, Aalborg Universitet

Ejnar Bo Pedersen
Sekretariatschef,
Ungdomsskoleforeningen

Asger Bagge-Jørgensen
Advokat

Pernille Christensen
Juridisk chef, KL

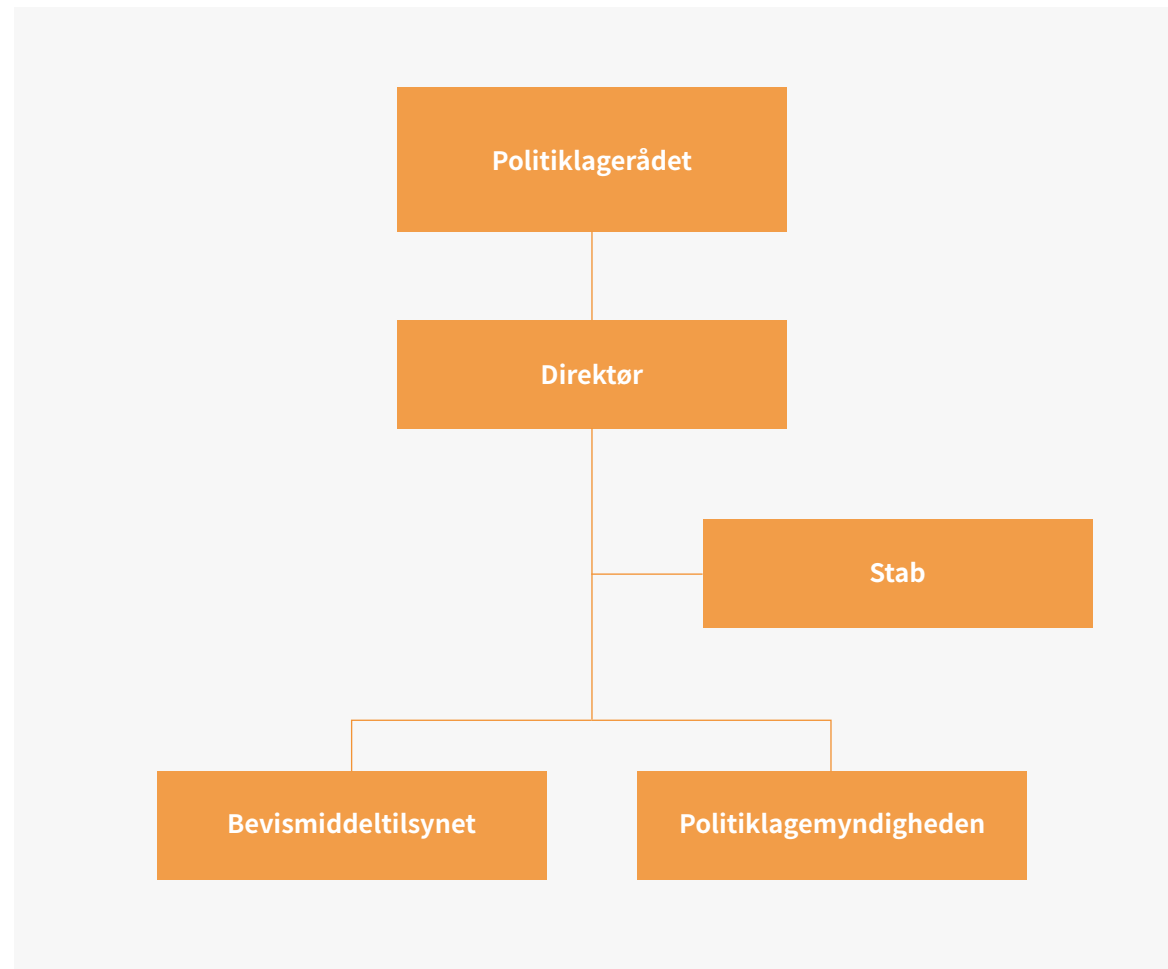
Tom Engly
Senior Cybersecurity and Crisis
Management advisor,
Tryg Forsikring A/S

Politiklagerrådet

Politiklagerrådet har det overordnede ansvar for Bevismiddeltilsynets virksomhed og for at fastlægge generelle overordnede retningslinjer for myndighedens arbejde. Bevismiddeltilsynet er således organisatorisk placeret under samme ledelse som Den Uafhængige Politiklagemyndighed. Den daglige ledelse af Bevismiddeltilsynet varetages af direktøren og sekretariatschefen i Bevismiddeltilsynet.

Politiklagerrådet fastsætter sin egen forretningsorden og regler om arbejdets fordeling mellem rådet og direktøren. Det sikrer en hensigtsmæssig balance mellem den faglige del af myndigheden, der skal udføre det daglige arbejde, og eksternt indflydelse og kompetence i form af et råd, der har det overordnede ansvar for Bevismiddeltilsynets virke.

Politiklagerrådet er i forbindelse med etableringen af Bevismiddeltilsynet blevet udvidet med en teknisk ekspert med henblik på at understøtte et tværfagligt blik på vores tilsynsvirksomhed. Politiklagerrådet kan desuden gøre brug af den eksterne ekspertbistand, som indhentes inden for de enkelte områder, f.eks. for et teknisk bevismiddel, som er under tematisk tilsyn.

Asger Bagge-Jørgensen:

”Det handler om at få udlagt de tekniske beviser korrekt”

Advokat Asger Bagge-Jørgensen er medlem af Politiklagerrådet. Han ser Bevismiddeltilsynet som en vigtig myndighed i det danske retssystem, fordi tilsynet er med til at øge tilliden til tekniske beviser i retssager.

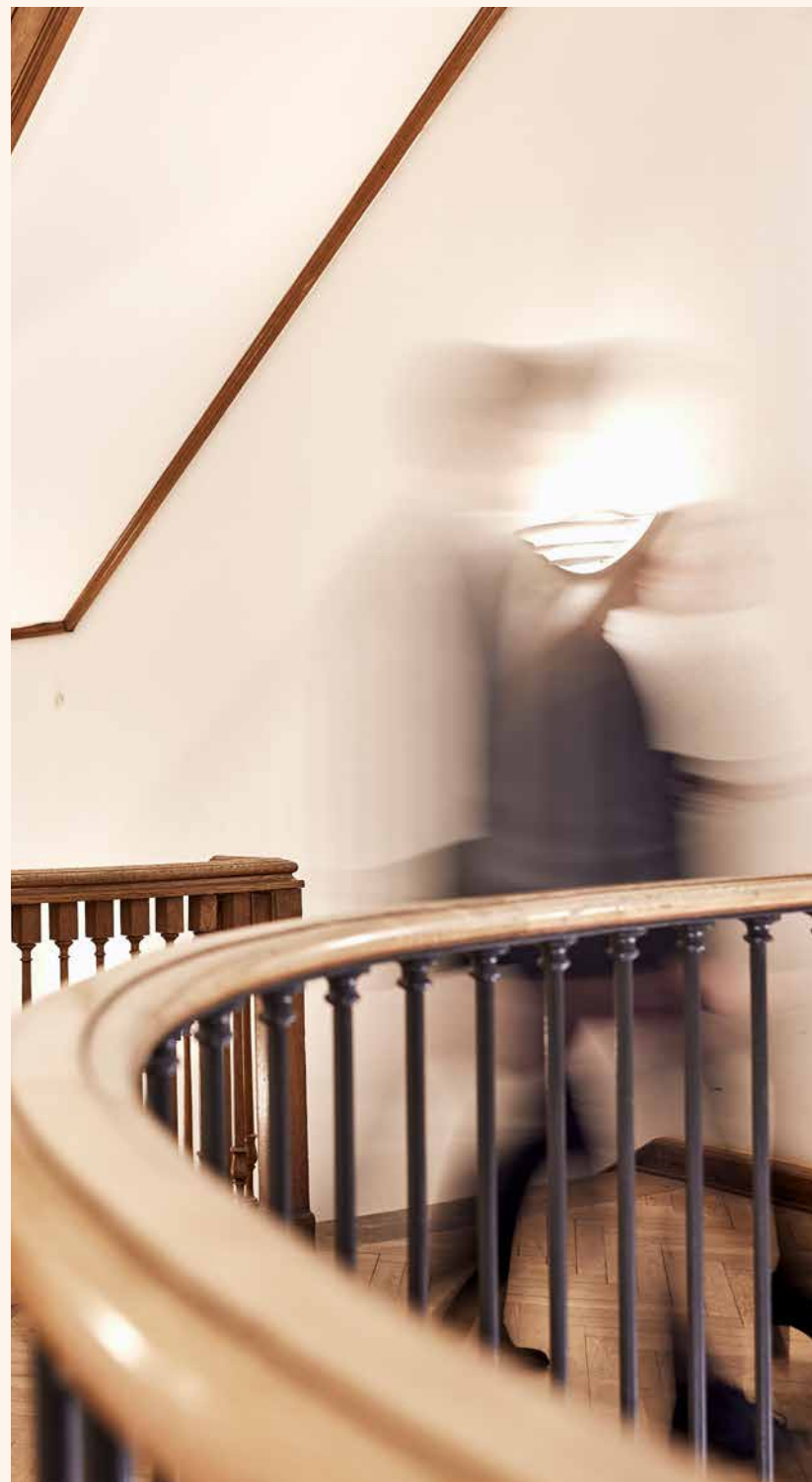
Advokat Asger Bagge-Jørgensen er et af de seks medlemmer i Politiklagerrådet. Han ser en stor værdi i Bevismiddeltilsynets opgave som myndighed:

”Når vi i det danske retssystem fører sager mod personer, som kan risikere fængsling og andre sanktioner, er det naturligvis meget alvorligt og indgribende. Derfor skal vi som grundlæggende princip være så sikre i vores sag på, at vi har forstået tingene rigtigt, så vi ikke dømmer nogen, der ikke skal dømmes. Af den grund synes

jeg, at Bevismiddeltilsynet er vigtigt, fordi det handler om tillid til tekniske beviser, som bliver ført mod borgere i Danmark.”

Større tillid til tekniske beviser

Asger Bagge-Jørgensen pointerer, at landets forsvarsadvokater altid skal gå kritisk til værks, men at man som forsvarsadvokat ikke altid har forudsætninger for at gennemskue, hvis der er en fejkilde i et teknisk bevis. Det kan bero på tilfældigheder, om man overhovedet bliver opmærksom på et problem. Bevismiddeltilsynet er derfor

Om Asger Bagge-Jørgensen

- Advokatbeskikkelse siden 2001 og møderet for Højesteret siden 2006
- Speciale i strafferet, medieret samt arbejds- og ansættelsesret
- Medlem af blandt andet Politiklagerrådet og Advokatrådets Strafferetsudvalg
- Tidligere konstitueret landsdommer i Østre Landsret
- Underviser på diverse kurser – blandt andet advokatfuldmægtige i 'at gå i retten' på den obligatoriske advokatuddannelse

en vigtig instans i retssystemet, fordi man har ressourcer til at gå mere systematisk til opgaven.

”Bevismiddeltilsynet skulle gerne føre det med sig, at vi får en endnu større tillid til, at når politiet præsenterer et teknisk bevis for en dommer, så knytter der sig ikke fejlkilder til beviset. Det handler om at få udlagt de tekniske beviser korrekt,” siger Asger Bagge-Jørgensen.

Baggrunden for Bevismiddeltilsynets etablering udspringer fra tidligere retssager, hvor det efterfølgende har vist sig, at der har været fejlkilder i centrale tekniske beviser. Derfor blev det politisk vedtaget, at det danske retssystem skulle have et nyt tilsyn, som skulle vurdere kvaliteten af tekniske beviser.

Vigtigt at følge den teknologiske udvikling

Med Bevismiddeltilsynet er vi ifølge Asger Bagge-Jørgensen med til at sikre, at alle danske borgere nu har et officielt sted at rette henvendelse, hvis man har mistanke om mulige fejlkilder i tekniske beviser. ”Det er

vigtigt, at politiet ikke har ”monopol” på at pege på problemer, der kan undersøges. Det kan lige så vel være en advokat, der opdager noget, der ser mærkværdigt ud. Eller for den sags skyld en ”whistleblower”, som kan ligge inde med relevant viden. Pointen er, at tilsynet er uafhængigt – ikke kun i forhold til konklusioner i en undersøgelse, men lige så vigtigt, hvilke emner man overhovedet vælger at gå i sømmene”, siger han.

”Bevismiddeltilsynet har desuden en strukturel effekt. For når man går mere systematisk til værks, øger det bevidstheden om, at der kan være problemer med tekniske beviser. Tilsynet er med til at sikre, at eventuelle fejlkilder i tekniske beviser bliver identificeret,” fortsætter Asger Bagge-Jørgensen.

Han fremhæver samtidig, at den teknologiske udvikling går så stærkt, at det er uforudsigeligt, hvad der i morgen er et teknisk bevis.

Ekstern
ekspertbistand

Ekstern ekspertbistand

Bevismiddeltilsynet arbejder på at opbygge netværk bestående af forskellige typer eksperter. Vi samarbejder herunder med forskere med henblik på at styrke Bevismiddeltilsynets tekniske og metodiske kapacitetsopbygning.

”

Bevismiddeltilsynet [får] en forholdsvis bred kompetence med hensyn til typen af tekniske beviser, der efter deres karakter er meget forskelligeartede. Et effektivt og tidssvarende tilsyn vil kræve, at der i en række tilfælde indhentes enten national eller international ekspertbistand inden for de enkelte områder.

Fra lovforslag nr. 222 2020/2021 om bl.a. et uafhængigt tilsyn med bevismidler

Samarbejde med Aarhus Universitet om it-teknisk ekspertise

Bevismiddeltilsynet har indgået et samarbejde med Institut for Elektro- og Computerteknologi, Aarhus Universitet. Formålet er at styrke opbygningen af den it-tekniske kapacitet, som er en forudsætning for at kunne føre tilsyn med tekniske beviser. Samarbejdet vil supplere den tekniske ekspertbistand, som Bevismiddeltilsynet indhenter i forhold til de konkrete tekniske beviser.

Instituttet bistår Bevismiddeltilsynet med blandt andet risikovurderingen af specifikke tekniske beviser, gennemgang af procedurer og retningslinjer, beskrivelsen af usikkerheder og forbehold, identificering af best practice på det it-tekniske område mv. Instituttet bistår også med identificering af relevante eksperter på specifikke tekniske områder.

Metodisk ekspertpanel

Bevismiddeltilsynet har indgået et samarbejde med et metodisk ekspertpanel, som har til formål at kvalificere Bevismiddeltilsynets metodiske tilgang i tilsynsopgaven. Panelet skal blandt andet være med til at sikre en høj grad af gennemsigtighed, validitet og reliabilitet i Bevismiddeltilsynets tilsynsdesign.

Ekspertpanelet består af fire forskere fra Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet, Institut for Politik og Samfund, Aalborg Universitet, og Institut for Statskundskab, Københavns Universitet. Panelet er sammensat i samarbejde med institutledelsen for Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

Konferencer
og netværk

Konferencer og netværk

Bevismiddeltilsynet har i 2022 deltaget i en række konferencer og afholdt en intern temadag. Formålet har været at indsamle viden fra forskning og praksis i andre lande i forhold til at identificere risikofaktorer og usikkerheder, der måtte knytte sig til forskellige tekniske beviser, samt at få indblik i standarder og best practice.

Derudover har Bevismiddeltilsynet holdt oplæg om vores tilsynsopgave for at udvide kendskabet til Bevismiddeltilsynet.

Temadag om tekniske beviser, Aarhus, februar 2022

Bevismiddeltilsynet afholdte som led i opstarten af Bevismiddeltilsynet en temadag i Aarhus om tekniske beviser. Deltagere i temadagen var medlemmer af Politiklagerrådet og ansatte i Bevismiddeltilsynet. Der var på temadagen blandt andet oplæg af to forskere fra Norge om

”Forskelle i fortolkningen af digitale beviser” og ”Effektiv, tillidsvækkende og retssikker behandling af databevis”. Læs mere om temadagen i reportagen ”Temadag om tekniske beviser”.

Nordic Surveillance Control Conference, Oslo, maj 2022

Bevismiddeltilsynet deltog i en nordisk konference i Oslo sammen med andre nordiske myndigheder, som fører tilsyn med politi, anklagemyndighed og efterretningstjenester. Ud over Bevismiddeltilsynet deltog fra Norge Kontrollutvalget for kommunikationskontroll og EOS-utvalget, fra Sverige Säkerhets- og integritetsskyddsmyndigheten og fra Island Rigsadvokatembedet. Hvor Bevismiddeltilsynets kompetence angår bevisers kvalitet igennem hele straffesagskæden, er opgaven for de øvrige nordiske tilsynsmyndigheder at påse lovligheden af politiets og anklagemyndighedens arbejde. Uanset forskelle i organisation og kompetence hos de nordiske tilsynsmyndigheder var det værdifuldt at drøfte arbejdsopgaver og fælles udfordringer. Der er således også en ambition om at gentage konferencen og fortsætte samarbejdet de nordiske tilsynsmyndigheder imellem.

Justitia, København, august 2022

På Justitias sommerakademi for jurastuderende med temaet ”Retssikkerhed i forbindelse med digitalisering og ny teknologi” holdt Bevismiddeltilsynet et oplæg om etableringen af Bevismiddeltilsynet, vores opgaver og tilgangen til opgaverne.

Recht aktuell – DNA-Analysen im Strafverfahren, Universität Basel, oktober 2022

Bevismiddeltilsynet deltog i en konference om DNA-analyser i straffesager, som blev holdt af det juridiske fakultet ved Universität Basel. Konferencen havde fokus på vigtigheden af at kunne forklare DNA-beviset og dets anvendelse i en

straffesag. Den indeholdte blandt andet oplæg af professor Eva Scheurer og Iris Schulz fra retsgenetisk afdeling i Basel om, hvad DNA-beviset kan og ikke kan i en straffesag. Der var også et oplæg af professor Joëlle Vuille om DNA-bevisets bevismæssige vægt, herunder vigtigheden af kendskabet til mere end likelihood ratioen for at kunne fastslå DNA-bevisets bevismæssige vægt i den konkrete straffesag.

ITK-seminar, Nationalt Cyber Crime Center (NC3), Middelfart, november 2022

Bevismiddeltilsynet deltog i ITK-seminaret, der er et årligt seminar for IT-efterforskere i politikredsene samt medarbejdere fra NC3. Bevismiddeltilsynet holdt et oplæg om formål og baggrund med oprettelsen af Bevismiddeltilsynet, vores opgaver, tilgang og metode.

Nordic Cybercrime Conference – Politihøgskolen, Oslo, november 2022

Bevismiddeltilsynet deltog online i Nordic Cybercrime Conference, som afholdes af Politihøgskolen i Oslo. Emnet var ”Policing in a Digital Society”. Vi overværede blandt andet et oplæg om betydningen af reliabilitets standarder i digital forensics, herunder hvilken læring der kan drages fra ”traditional forensics”, samt paneldebatten ”Nordic Updates”.

Evidence in Motion – Collecting, Interpreting, Consolidating Evidence, Department of Criminology and Sociology of Law, Oslo, november 2022.

Bevismiddeltilsynet deltog online i konferencen ”Evidence in Motion”, som handlede om de forskellige processer, der transformerer et spor til et bevis. Konferencen havde fokus på hele straffesagskæden og fokuserede blandt andet på spillet mellem naturvidenskaben og juraen i bevisernes tilvejebringelse.

Temadag
om tekniske
beviser

Temadag om tekniske beviser

Hvad er Bevismiddeltilsynets nye opgave? Hvordan skal man sikre tilliden til digitale beviser, der bruges i straffesager? Det var nogle af spørgsmålene på temadagen den 9. februar 2022, hvor Bevismiddeltilsynet og Politiklagerrådet satte fokus på digitale beviser. Dagen skulle give inspiration til den nye, vigtige tilsynsopgave og danne et godt afsæt for det fremtidige samarbejde mellem Bevismiddeltilsynet og Politiklagerrådet. Tilsynets nye medarbejdere fik lejlighed til at møde Politiklagerrådet, som netop var blevet suppleret med et ekstra medlem med IT-tekniske kompetencer.

Politiklagerrådets formand, Mohammad Ahsan, bød velkommen, både til de forsamlede deltagere i salen og til de deltagere, der på grund af corona og andet måtte deltage online. Herefter redegjorde Karina Toftgaard Matthiesen, konstitueret sekretariatschef i tilsynet, for tilsynets opgave og kompetencer. I lovforslaget om etableringen af Bevismiddeltilsynet er

tilkendegivet en række vigtige pejlemærker for tilsynets virke, først og fremmest at tilsynet angår hele straffesagskæden, fra data bliver indhentet og behandlet, til det bliver fremlagt som bevis i retten.

Teledata-sagen

At Bevismiddeltilsynet blev etableret skyldes i høj grad teledata-sagen, som opstod i sommeren 2019, hvor Rigspolitiets Telecenter konstaterede, at der var fejl i teledata. På et pressemøde i oktober 2019 oplyste justitsminister Nick Hækkerup, at der – som et af tiltagene for at sikre retvisende teledata fremover – skulle etableres et nyt uafhængigt tilsyn med tekniske efterforskningsmidler og beviser. Teledata-sagen havde vist, at der ikke havde været et tilstrækkeligt fokus på, hvilken betydning tekniske valg og usikkerheder havde for beviser i en straffesag.

På temadagen redegjorde Lene Wachter Lentz fra Bevismiddeltilsynet for teleda-

”
Det er vældig interessant, at man går foran og etablerer et Bevismiddeltilsyn. Jeg tror, at der er et stort behov for det – også i Norge, men vi har ikke noget tilsvarende.

Inger Marie Sunde, professor,
 Politihøgskolen i Oslo

ta-sagen. Ved teledata forstås oplysninger om, hvem der ringer til hvem, hvornår, ved brug af hvilken mobilnet mv. Disse oplysninger lagres ved teleselskaberne og kan rekvireres af politiet efter retskendelse, hvis politiet skulle få brug for teledata i en efterforskning. Rigspolitiets Telecenter stod for at rekvirere teledata hos teleselskaberne, men data blev leveret i meget forskellige formater, og Telecenteret havde i en år-række haft den praksis at bruge software til at konvertere data til et ensartet format, som blev videresendt til den politikreds, der skulle bruge det i efterforskningen. Ved konverteringen skete imidlertid flere fejl,

frem for alt at rækker af teledata i nogle tilfælde forsvandt, og at data i øvrigt blev ændret. Lene Wachter Lentz forklarede, at teledatasagen først og fremmest drejede sig om it-systemer og datakvalitet, men man må ikke undervurdere den menneskelige faktor: Det er mennesker, der programmerer og anvender software, og det er mennesker, der fortolker og vurderer data og data-kvalitet.

Hvor objektiv er IT-efterforskning?

Hvis en række IT-efterforskere får den samme datafil at analysere, vil de så nå frem til samme resultat? Betyder det noget, hvilken information de får sammen med

opgaven? Dette var kernen i et nyt studie, som Nina Sunde, der er politiuddannet og ph.d. stipendiat ved Politihøgskolen i Oslo, gennemførte i samarbejde med Itiel E. Dror, fra University College London. På temadagen redegjorde Nina Sunde for studiet, hvor en datafil var sendt til undersøgelse hos 53 erfarne IT-efterforskere fra otte forskellige lande. Studiet lignede de opgaver, som IT-efterforskere sædvanligvis får, nemlig at undersøge en datafil fra en computer, en harddisk eller lignende for at finde digitale beviser og vurdere betydningen af disse beviser. IT-efterforskerne var inddelt i fire grupper, hvoraf én var en neutral

kontrolgruppe. De øvrige tre grupper fik hver en unik kontekst med, da de blev tildelt opgaven: En gruppe fik at vide, at den sigtede havde tilstået, og at der derfor var en stærk indikation om skyld. En anden gruppe fik en indikation om svag skyld, og sidste gruppe fik en indikation om uskyld.

Det kunne konstateres, at IT-efterforskerne langt fra fandt alle de 11 spor, som var placeret på datafilen. Gruppen, som havde fået en indikation på uskyld, fandt færrest spor, i gennemsnit kun 4,5 spor, mens gruppen, der havde fået en svag indikation om skyld, i gennemsnit fandt 6,9 digitale spor. Nina

Sunde forklarede, at dette kan ses som en form for bekræftelsesbias, hvor man kun leder, indtil man finder det, man søger. Man får bekræftet den viden, man allerede har. Bemærkelsesværdigt var det også, at IT-efterforskerne nåede til vidt forskellige resultater om, hvordan de fundne spor skulle fortolkes. Der var derudover en IT-efterforsker, der angav at have fundet et dokument, som helt åbenbart ikke var på datafilen. På temadagen var der enighed om, at der var tale om et banebrydende studie, som må kalde på refleksion over, hvordan datafiler undersøges, og hvilke informationer der følger med opgaven.

Store datamængder

Ligeledes fra Politihøgskolen i Oslo deltog professor Inger Marie Sunde, der er leder af forskergruppen Politiet i et digitaliseret samfund, som ser på spillet mellem jura, etik, politiarbejde og teknologi. Inger Marie Sunde, som har en baggrund fra den norske anklagemyndighed, afsluttede i 2010 sit ph.d.-projekt om konfiskation af data. Siden har hun skrevet flere bøger og artikler om digitale forbrydelser og digital efterforskning.

I en ny udredning fra 2021 har Inger Marie Sunde undersøgt norsk politis arbejde med de såkaldte "spejlkopier", som er politiets sikring af kopi af større datamængder fra eksempelvis sikrede computere, hard-diske, servere mv. Hvordan sikres det, at

Referencer:

Inger Marie Sunde: «Effektiv, tillitvekkende og rettsikker behandling av databevis»: En straffeprocessuel utredning om ransaking, sikring og beslag i data, afgivet til Justis- og beredskabsdepartementet 18. juni 2021.

Lene Wachter Lentz og Nina Sunde: "The use of historical call data records as evidence in the criminal justice system – lessons learned from the Danish telecom scandal", *Digital Evidence and Electronic Law Review*, 18 (2021), s. 1-17.

Nina Sunde og Itiel E. Dror: "A hierarchy of expert performance (HEP) applied to digital forensics: Reliability and biasability in digital forensics decision making", *Forensics Science International: Digital Investigation* 37 (2021)301175.

”

Det var på mange måder en spændende og interessant temadag, hvor Politiklagerådets medlemmer, men også de øvrige deltagere, fik et godt indblik i, hvilke udfordringer der kan være forbundet med digitale beviser, som anvendes i straffesager.

Mohammad Ahsan, Rådsformand,
Politiklagerådet

politiet målretter og begrænser søgningen i store datamængder, både af hensyn til beskyttelsen af private oplysninger og af hensyn til politiets effektivitet. Udredningen foreslår en ændret norsk lovgivning på området, så der i højere grad bliver taget højde for de digitale aspekter ved politiets efterforskning.

Forskning og netværk

Det blev en temadag med spændende oplæg, gode spørgsmål og diskussioner om at sikre bedst mulige digitale beviser, og der blev skabt et godt afsæt for det videre arbejde i Bevismiddeltilsynet i samarbejde med Politiklagerådet. Med oplæggene blev det understreget, at andre landes erfaringer med digitale bevismidler og forskningsstudier er vigtig viden for Bevismiddeltilsynets indblik i udviklingen af digitale beviser.

